

EXPUNERE DE MOTIVE

PROPUNERE LEGISLATIVĂ DE REACTIVARE A FONDULUI BISERICESC ORTODOX ROMÂN DIN BUCOVINA - PERSOANĂ JURIDICĂ DE DREPT PUBLIC.

Terenurile cu destinație forestieră care au aparținut Fondului Bisericesc Ortodox Român din Bucovina (denumit în continuare "FBORB" sau Fondul) înainte de a fi preluate de statul român după cel de-al doilea război mondial trebuie separate, în această analiză, după cum au făcut parte din patrimoniul Fondului Bisericesc greco-oriental din Bucovina sau au fost dobândite de FBORB după primul război mondial.

În ceea ce privește terenurile din patrimoniul inițial, trebuie să se examineze situația lor juridică în urma anexării Bucovinei la Imperiul Habsburgic.

Situația juridică a terenurilor din patrimoniul inițial al FBORB este caracterizată de un regim de administrație specială. Astfel, prin ordonanța imperială din 19 iunie 1783, Împăratul Iosif al II-lea a dispus reducerea numărului de mănăstiri de la 25 la 3 (Putna, Sucevița și Dragomirna), iar averea lor a trecut în administrarea Imperiului Habsburgic. S-a creat Fondul Religios, o structură pe numele căreia era înscrisă toată averea consacrată pentru păstrarea religiei, avere care cuprindea inclusiv proprietățile funciare. Domnitorul era menționat ca fiind "protectorul Fondului Religios, al Administrației, Păstrării și Utilizării aceluiași pentru preoți".

Administrarea efectivă a Fondului Religios era încredințată Casei Religioase, care încasa veniturile rezultate din exploatarea patrimoniului Fondului Religios și le aloca, după reținerea cheltuielilor de întreținere, "*doar pentru personalul bisericesc și pentru școli, și doar pentru binele preoțimii, religiei și umanității.*"

Natura instituțională a Fondului era evidentă : "*Chestiunile acestui Fond Religios sunt în general afaceri oficiale și privilegiile sale sunt reprezentate de funcționarii domnitorului....*"

Această natură s-a păstrat până la primul război mondial. Astfel, în baza Intimației Președinției Imperiale de Stat din Bucovina din 22 aprilie 1870 a fost instituită, sub controlul și supravegherea superioară a Ministerului imperial pentru Cult și învățământ, Direcția Imperială a proprietăților Fondului Bisericesc greco-oriental din Bucovina. Această nouă direcție a preluat de la Direcția imperială de finanțe administrarea proprietăților Fondului Bisericesc.

Cu aceeași ocazie, a fost adoptat Statutul de organizare pentru administrația proprietăților Fondului Bisericesc greco-oriental din Bucovina, ale cărui prevederi au confirmat controlul nemijlocit al Imperiului Austro-Ungar :

- împăratul stabilea principiile generale pentru administrarea proprietăților;
- șeful de stat politic imperial din Bucovina era, în același timp, și conducătorul Direcției imperiale a proprietăților Fondului Bisericesc;
- organele numite pentru administrarea proprietăților forestiere erau subordonate Direcției menționate;
- angajații Direcției erau asimilați funcționarilor imperiali.

În consecință, până la primul război mondial, Fondul Bisericesc greco-oriental din Bucovina apărea ca o instituție creată de Imperiul Habsburgic (preluată, apoi, de Austro-Ungaria), cu patrimoniu propriu, incluzând terenurile cu destinație forestieră, dar aflate sub administrare statală, exercitată prin personal asimilat funcționarilor de stat.

Din punctul de vedere al regimului general al proprietății, această situație nu a cunoscut mutații majore după primul război mondial, unirea Bucovinei cu România generând înlocuirea statului care exercita controlul, iar nu controlul în sine.

Decretul de organizare a Bucovinei din 19 decembrie 1918, care arăta în ce măsură legislația existentă în această provincie istorică rămânea, pentru moment, aplicabilă și după Unire, nu a adus nici o modificare în acest sens, situația patrimoniului forestier al Fondului Bisericesc greco-oriental din Bucovina rămânând în sfera de aplicare a regulii menționate la art. I alin. (1) din decret : *“În Bucovina rămân în vigoare legile și ordonanțele de până acum”*.

Între 1921 și 1938 au fost adoptate mai multe reglementări privind FBORB, organizarea sa și administrarea patrimoniului constituind obiectul unor modificări repetate. Semnificativă a fost oscilarea între soluția administrării exercitate de organele clerului, în particular de Mitropolitul Bucovinei, și soluția administrării statale. Elementul de constanță l-a reprezentat apartenența FBORB la categoria persoanelor juridice de drept public, indiferent că o asemenea apartenență era explicit evocată sau rezulta din ansamblul reglementării care, printre altele, prevedea controlul direct exercitat asupra FBORB prin ministerele de resort (în particular, Ministerul Agriculturii și Ministerul Cultelor), asimilarea funcționarilor FBORB cu funcționarii publici, aplicarea, în privința administrării patrimoniului FBORB a regulilor prevăzute pentru administrarea bunurilor statului

De asemenea, normele emise în perioada cuprinsă între aceste două momente de referință păstrează caracterul de persoană de drept public al FBORB. Astfel, Regulamentul din 29 iulie 1936 pentru organizarea și funcționarea FBORB reglementează încă din dispozițiunile generale – art. 5-7 – felul în care se exercită controlul statului și faptul că funcționarii Fondului sunt funcționari publici. Decretul Lege din 20 noiembrie 1937 păstrează aceleași criterii.

Prin Decretul-Lege pentru modificarea Legii Fondului Bisericesc al Bucovinei din 16 martie 1938 se modifică art. 1 referitor la apartenența sa, începând cu acest moment el aparținând Mitropoliei Moldovei. Având în vedere prevederile art. 5 din acest act normativ de modificare prin care este consfințit dreptul de supravegere al statului, iar pe de altă parte faptul că Mitropolia Moldovei a fost întotdeauna și a rămas persoană de drept public, în realitate nu s-a schimbat nimic în ceea ce privește caracterul de persoană juridică de drept public al FBORB.

La 29 iunie 1940 se dă un nou Decret-Lege pentru organizarea Fondului Bisericesc Ortodox Român din Bucovina care arată în art. 2 că FBORB *„este persoană juridică de drept public”*, iar în art. 7 că *„administratia fondului se face după normele unei regii publice comerciale”*. Art 45 stipulează fără echivoc că *„banii, valorile și materialele administrate de acest serviciu (serviciul financiar al FBORB n.n.) constituiesc avere publică.”* Art. 50 arată că *„funcționarii administrativi și tehnici ai Fondului sunt funcționari publici.”*

Revenind la cel de-al doilea moment de referință – cel al Legii nr. 295/1946, se poate observa că modificarea articolelor 39-43 din Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române nu face decât să sintetizeze situația juridică la care s-a ajuns prin actele anterioare succesive. Astfel, conform art. 39, FBORB *„rămâne fundațiune specială de sine stătătoare, persoană juridică de drept public reprezentat în toate actele sale de arhiepiscopul și mitropolitul Bucovinei.”* Conform art. 40 alin 6 *„banii, valorile și materialele administrate de FBORB și Mitropolia Bucovinei constituie avere publică.”*

În consecință se păstrează caracterul special al FBORB, în sensul că:

- este înființat și funcționează conform unor norme speciale,
- are caracterul de persoană juridică de drept public
- bunurilor sale fac parte din averea publică.

Un alt aspect ce subliniază caracterul special al „fundațiunii” (FBORB), schimbând chiar natura juridică a acesteia, îl constituie funcționarea acesteia conform normelor prevăzute pentru regiile publice comerciale.

Conform Convențiunii publicate în Monitorul Oficial nr. 267 din 16.11.1946 a fost înființată o formă asociativă prin care CFR și Fondul bisericesc, denumit aici Fondbis, au convenit să exploateze industrial, să comercializeze și să valorifice bunurile Fondului.

Ulterior a fost emis Decretul-Lege nr. 266 din 15 noiembrie 1946 pentru autorizarea CFR și FBORBB să înființeze o societate anonimă pentru exploatarea, industrializarea, comercializarea și valorificarea bunurilor Fondului.

Conform art. 3 Societatea „Domeniile Bucovina” S.A. avea „*personalitatea și forma juridică a unei societăți anonime și funcționa prin derogare de la dreptul comun.*”

În actul său constitutiv publicat în Monitorul Oficial din 8 aprilie 1947, în articolul 5 referitor la capitalul social, se arată că FBORB aduce aport suma de 50,000.000.000 lei reprezentând „*valoarea folosinței bunurilor sale.*” Bunurile pe care societatea le producea deveneau proprietatea acesteia.

La data 11 iunie 1948 „Domeniile Bucovina S.A. a fost nationalizată.

Este de menționat că dispozițiile art.39-43 din Legea pentru organizarea bisericii ortodoxe române din 1925 au fost repuse în vigoare prin Legea nr.295/1946, cu modificări, dintre care trebuie subliniată calificarea explicită a FBORB de persoană juridică de drept public, calificare pe care regulamentul din 1925 o conținea, de altfel : „El este persoană juridică de drept public, reprezentat în justiție și în toate actele sale prin arhiepiscopul și mitropolitul Bucovinei, sau delegații acestuia... (subl.ns.)” (art.I din Legea nr.295/1946).

Prin urmare, la nivelul anului 1946 FBORB se definește, incontestabil, ca o persoană juridică de drept public, având un statut definit nu prin acte constitutive proprii, cum era cazul asociațiilor și fundațiilor constituite în temeiul Legii nr.21/1924 privind persoanele juridice, ci prin acte normative speciale. Organizarea FBORB în perioada interbelică este caracterizată de un control nemillocit asigurat de ministerele de resort ale statului român, care denegseste limita controlului general exercitat asupra persoanelor juridice de drept privat cu scop nenatrimonial, de vreme ce ministerele de resort aprobă bugetul FBORB și își numesc reprezentanți în Consiliul de Administrație. De asemenea, aplicarea, prin analogie, a normelor privind administrarea bunurilor domeniiale (publice), precum și asimilarea funcționarilor FBORB cu funcționarii publici sunt încă două aspecte de regim juridic specific unei persoane juridice de drept public.

ÎN CONCLUZIE, ÎN URMA ACESTEI SCURTE INTROSPECȚII ISTORICE, REIEȘE CU CLARITATE ÎMPREJURAREA FBORB, DENUMITĂ MAI TÂRZIU ȘI FONDBIS, NU ȘI-A PIERDUT NICIODATĂ PÂNĂ LA DATA EMITERII DECRETULUI DE DESFIINȚARE CARACTERUL DE PERSOANĂ JURIDICĂ DE DREPT PUBLIC.

Aceast statut rămâne, de altfel, neschimbat până la data de 24 iunie 1949 când, prin Decretul Marii Adunări Naționale nr. 273, FBORB se desființează. Nu avem date din care să rezulte dacă acest decret a fost publicat în Buletinul Oficial,

Concluzionând:

➤ *Fundația Fondul Bisericesc Ortodox Român din Bucovina care a funcționat în perioada interbelică, a fost o persoană juridică de drept public, înființată prin lege și era administrată după regulile aplicabile regilor statului;*

➤ *Legea privind organizarea Bisericii Ortodoxe din anul 1925 a fost modificată de-a lungul timpului dar, nu a fost niciodată abrogată în mod expres;*

➤ *Decretul nr. 273/1949 nu a fost publicat în M.O., condiție în care:*

◆ *Fundația Fondul Bisericesc Ortodox Român din Bucovina nu și-a încetat niciodată activitatea, nefiind necesar la momentul actual decât reactivarea acesteia, precum și aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Fondului Bisericesc Ortodox Român din Bucovina, prin Hotărâre de Guvern, cu respectarea formei și structurii de organizare de la acea dată, în măsura în care acestea nu contravin legislației actuale.*

Pornind de la cadrul legislativ actual, concluziile la care s-a ajuns cu privire la reactivarea fostului fond desființat în anul 1949 printr-un act normativ care nu a fost publicat niciodată în M.O., de la situația litigioasă existentă în prezent dar și de la stadiul actual de evoluție a societății